

2. ÜNİTE

RAMAZAN VE ORUÇ

Kavramlar

Ramazan, oruç, Rab

Ünitemize Hazırlanalım

1. Hicri takvimin ne olduğunu çevrenizdekilere sorarak aldığınız cevapları defterinize yazınız.
2. Bakara suresi 183. ayetin mealini bularak defterinize yazınız.
3. “Oruç açmak”, “iftar vermek” ve “Sahura kalkmak” ifadelerinin anlamlarını öğreniniz.
4. Ramazan ayını diğer aylardan ayıran özellikler nelerdir? Düşününüz.

1. Ramazan Orucu ve Önemi

Sizce Ramazan ayının Müslümanlar açısından önemi nedir?

Ramazan ayına toplumumuzda büyük önem verilir.

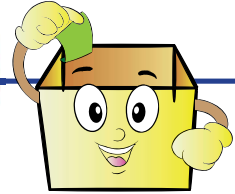
Ramazan hicri takvimin dokuzuncu ayıdır. Toplumumuzda Recep ve Şaban'la birlikte "üç aylar" olarak bilinen aylardandır. Ramazan ayının İslam dininde çok özel bir yeri vardır. Çünkü bu ay oruç ayıdır ve Kur'an-ı Kerim bu ayda indirilmeye başlanmıştır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bir hadisinde "Mübarek Ramazan ayı size geldi. Yüce Allah bu ayda size oruç tutmayı farz kıldı. Bu ayda sema (cennet) kapıları açılır, cehennem kapıları ise kapanır..."¹ buyurmuştur. Bir diğer hadisinde ise "Kim inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."² buyurarak Ramazan ayının önemine dikkat çekmiştir.

1 Nesâî, Sıyâm, 5.

2 Buhârî, İman, 28.

BİLGİ KUTUSU

Hicri Takvim
Hz. Peygamberin Mekke'den Medine'ye hicretini tarih başlangıcı olarak kabul eden ve ayın yörüngesi üzerinde dönüşüne göre düzenlenen ay takvimidir. Hicri takvime göre bir ay bazen yirmi dokuz bazen otuz olur. Hicri takvimin esas alındığı kamerî yıl 354 gündür. Miladi takvime göre hicri takvim her yıl 11 gün önce gelir.

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 173-174.)

İslam'a göre akıllı ve ergenlik çağına gelmiş Müslümanların yapmakla yükümlü olduğu ibadetlerden biri de oruç tutmaktır. **Oruç**, Allah rızası için tan yerinin ağarmasından başlayarak güneş batıncaya kadar gün boyu yemekten ve içmekten uzak durarak yapılan bir ibadettir. Kur'an-ı Kerim'de oruç ibadetinin farz olduğu: **"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı."**³ ayetiyle ifade edilmiştir. Farz olan orucun zamanı ise **"Öyleyse içinizden kim bu aya (Ramazan'a) ulaşırsa onu oruçla geçirsin..."**⁴ ayetinde belirtildiği gibi Ramazan ayıdır. Hz. Peygamber de bir hadisinde : *"İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, Kâbe'yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak."*⁵ buyurarak oruç tutmanın dinimizdeki önemini vurgulamıştır.

Kur'an-ı Kerim, insanlara Yüce Allah'ın istediği gibi iyi bir kul olmak için yapılması gerekenleri öğretir. Müslümanlara hem dünyada hem de ahirette mutlu olmanın yolunu gösterir. Bu yüzden her Müslüman, Allah'ın (c.c.) kelamı olan Kur'an-ı Kerim'e derin bir saygı duyar. Onu okumaya, anlamaya ve yaşamaya çalışarak bu saygının gereğini yerine getirir.

Müslümanlar için çok önemli olan Kur'an-ı Kerim, Ramazan ayının Kadir gecesinde indirilmeye başlanmıştır. Yüce Allah, **"Ramazan ayı, insanlara yol gösterici ve doğruyu yanlıştan ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır..."**⁶ buyurmuştur. Kadir sure-sinde de, **"Şüphesiz, biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik... Kadir gecesini bin aydan daha hayırlıdır."**⁷ buyrularak Ramazan ayı ve bu ay içindeki Kadir gecesinin önemi vurgulanır. Bu nedenle Müslümanlar için Kadir gecesinin de ayrı bir önemi vardır. Kadir gecesinin Ramazan ayının son on günü içinde bulunduğunu Hz. Peygamber bizlere *"... Kadir gecesini Ramazan'ın son on gününde arayın."*⁸ hadisiyle haber vermektedir.

Ramazan Kur'an ayıdır.

Hız. Peygamber, Ramazan ayında her zamankinden daha fazla Kur'an okumuş ve Müslümanlara da bunu tavsiye etmiştir. Bu yüzden Ramazan ayına Kur'an ayı da denir. Müslümanlar da bu ayda Kur'an-ı Kerim'i daha çok okur ve anlamaya çalışırlar.

3 Bakara suresi, 183. ayet.

4 Bakara suresi, 185. ayet.

5 Müslim, İman, 21.

6 Bakara suresi, 185. ayet.

7 Kadir suresi, 1-3. ayetler.

8 Buhârî, Fadlû Leyleti'l-kadr, 3.

Yüce Allah insanları en güzel şekilde yaratmış ve onlara sayısız nimetler vermiştir. Allah'ın (c.c.) lütfettiği nimetlere şükretmek Müslümanlar için bir görev ve ibadettir. Verilen nimetlerin çokluğu yüzünden bazen bu nimetlerin önemi yeterince anlaşılmaz. Ramazan, kıymeti fark edilmeyen pek çok nimetin değerini Müslümanlara öğreten bir aydır. Bu nimetlerden biri de sudur. Suyun değeri çoğu zaman yeterince kavranamamaktadır. Oysa çok susamış oruçlu bir kimse için en değerli nimetlerin başında su gelir. Oruç tutan bir kimse suyun değerini çok daha iyi anlar ve suyu israf etmeyerek bu bilinci davranışa dönüştürür. Daha pek çok nimetin kıymeti de oruç sayesinde daha iyi anlaşılır.

Oruç tutan insan her şeyden önce Allah rızası için ibadet etmiş olmanın, kulluğunu yerine getirmenin ve nimetlere şükretmenin huzurunu yaşar. Ayrıca oruçluysen açlık ve susuzluk çeken bir Müslüman, bu sıkıntıları yaşayan çaresiz insanların halini daha iyi anlar. Kendini onların yerine koyma becerisi kazanır. Yardıma ihtiyacı olan bu kimselere karşı daha duyarlı olur. Onlara yardım etmek için elinden geleni yapar.

Müslümanlara pek çok yönden faydası olan orucu tutarken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bir Müslümanın orucunu bozacak şu davranışlardan sakınması gerekir:

- Bilerek bir şey yiyip içmek.
- Ağza giren yağmur, kar veya doluyu bilerek yutmak.
- Dişler arasında sahurdan kalan nohut tanesi büyüklüğündeki bir yiyecek artığını yutmak.

Bir kimse oruçlu olduğunu unutarak yiyip içerse orucu bozulmaz. Fakat oruçlu olduğunu hatırladığı anda yiyip içmeyi bırakması gerekir. Aynı şekilde ağza giren yağmur, kar veya doluyu fark etmeden yutmak da orucu bozamaz.

2. Ünite

Oruç Allah rızası için tutulur. Bazı davranışlar orucu bozarken bazıları da oruçluya yakışmayacağı için Allah (c.c) katında bu ibadetin değerini düşürür. Müslüman oruçluya yakışmayan bu tür kötü davranışlardan da uzak durmalıdır. Bu nedenle oruçlu bir Müslüman her şeyden önce sabırlı olması gerektiğini bilmeli ve buna göre hareket etmelidir. Bu konuda Hz. Peygamber *“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın. Eğer biri kendisine sataşırsa, iki defa, ‘Ben oruçluyum.’ desin. . .”*⁹ buyurarak oruç tutanların kötü davranışlardan uzak durmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Oruçlu bir Müslüman, aç ve susuz olsa bile yüzünden tebessümü eksik etmemeye çalışır. İnsanların kalbini kırmanın, oruçlu bir Müslümana yakışmayacağını bilir. Bu nedenle oruçlu kimse bir yandan oruç yasaklarına uyarırken diğer yandan da orucuna değer katmak için iyi davranışlar sergilemeye çalışır. Yalandan, iftiradan, dedikodudan, kötü söz ve davranışlardan uzak durur. Bu tür kötü davranışlardan uzak durmanın ne denli önemli olduğunu Hz. Muhammed (s.a.v.) *“Yalanı ve yalana göre hareket etmeyi terk etmeyenin yemeyi içmeyi bırakmasına Allah’ın ihtiyacı yoktur!”*¹⁰ buyurarak oruç tutanlara hatırlatmaktadır.

YAZALIM

Oruçlu bir kimsenin yapması ve yapmaması gerekenler nelerdir? Aşağıdaki kutulara yazınız.

Oruçlu Müslüman

- Sabırlı olmalı
- Dürüst davranmalı

.....

.....

.....

.....

.....

Oruçlu Müslüman

- Öfkeyle hareket etmemeli
- Yalan söylememeli

.....

.....

.....

.....

.....

9 Buhârî, Savm, 2.

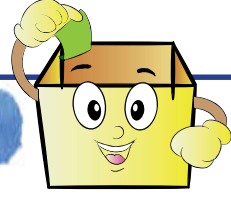
10 Buhârî, Savm, 8.

RAMAZAN VE ORUÇ

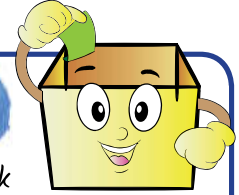
Ramazan ayında oruç tutmak bütün Müslümanlara farzdır. Bununla birlikte Ramazan ayı dışında da oruç tutulabilir. Hz. Peygamber Ramazan dışında da bazı günlerde oruç tutardı. Muharrem ayının dokuz, on ve on birinci gününü genellikle oruçlu olarak geçirirdi. Şevval ayında da genellikle altı gün oruç tutardı. Müslümanlara da bu oruçları tutmayı tavsiye ederdi. Bu günlerde tutulan oruçlara sünnet oruçlar denir. Bazı kimseler bir dileklerinin gerçekleşmesi ya da bir işlerinin olması durumunda oruç tutacaklarına söz verirler. Dilekleri gerçekleştiğinde, bu kimselerin söz verdikleri orucu tutmaları gerekir. Buna adak orucu denir. Bu oruçları tutmak vaciptir. Pazartesi ve Perşembe günleri, her ayın 13, 14 ve 15. günleri oruç tutmak da müstehab kabul edilir. Ramazan ayında olduğu gibi bu oruçlarda da orucu bozan ve sevabını azaltan davranışlardan aynı şekilde uzak durulması gerekir.

BİLGİ KUTUSU

Aşure: Muharrem ayının onuncu gününe "Aşure Günü" denir. Bu ayın 9-10, 10-11 veya 9-10-11. günleri oruç tutmak sünnettir. Aşure gününü anmak amacıyla tahıl ve kurutulmuş meyvelerle yapılan tatlıya da aşure adı verilir.

BİLGİ KUTUSU

Farz: Allah'ın (c.c.) kesinlikle yapılmasını emrettiği şeylerdir. Akıllı ve ergenlik çağına girmiş her Müslümanın bu emirleri yerine getirmesi gerekir. Bunların terk edilmesi günahdır.

Vacip: Farz kadar kesin olmamakla beraber dinen yapılması gerekli görülen işlerdir.

Sünnet: Hz. Peygamberin farz ve vacip dışındaki davranışları, tavsiyeleri ve öğütleridir.

Müstehab: İslam dininin yapılmasını hoş gördüğü, tavsiye ettiği ama zorunlu kılmadığı işlerdir.

YAZALIM

Aşağıdaki şemada hükümleri verilen oruçların isimlerini yazınız.

Farz

.....
.....
.....

Vacip

.....
.....
.....

Sünnet

.....
.....
.....

ORUÇ
ÇEŞİTLERİ

Müstehab

.....
.....
.....

2. Ramazan ve Oruçla ilgili Kavramlar

Ramazan denince aklınıza neler gelir?

Ramazan, Müslümanların hayatına farklı güzellikler katar.

Ramazan ayını en güzel biçimde değerlendirmek isteyen bir Müslümanın bilmesi gereken bazı kavramlar vardır. Bu kavramların başlıcaları sahur, imsak, iftar, teravih ve fitredir.

Oruç tutmak isteyenler gecenin bir bölümünde kalkar ve yemek yerler. Yenilen bu yemeğe sahur yemeği denir. Bu yemeğin yendiği zaman ise sahur vakti olarak isimlendirilir. Sahur yemeği Müslüman için oruca bir hazırlık ve berekettir. Hz. Muhammed (s.a.v.) sahurunu "mübarek yemek"¹¹ olarak isimlendirmiş ve "Sahur yemeği yiyin. Çünkü sahur yemeğinde bereket vardır."¹² buyurarak Müslümanları sahura kalkmaya teşvik etmiştir. Sahur vakti günün aydınlanmaya başlamasıyla (tan yerinin ağarmasıyla) son bulur. Orucun başladığı bu vakte imsak adı verilir. İmsak, bir şeyden el çekmek, kendini tutmak ve sakınmak demektir. İmsak vaktinden sonra hem orucu bozan durumlardan hem de orucun değerini düşüren davranışlardan sakınmak gerekir.

¹¹ bk. Ebû Dâvûd, Sıyâm, 16.

¹² Müslim, Sıyâm, 45.

Oruç tutmaya başlayan Müslüman, Allah rızasını kazanmak için açlık ve susuzluğa direnir. Namaz kılarak, Kur'an okuyarak, ilim öğrenerek, hayırlı işlere koşarak orucunu güzelleştirir. "Oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir."¹³ buyuran Hz. Peygamber'in övgüsünü hak etmek için gün boyu sabreder. Allah'a (c.c.) verdiği sözü tutan oruçlu kimse akşam vakti girince ilk mükâfatını alır. Çünkü artık iftar vaktidir. O

günkü orucu son bulmuştur. Şükrederek iftarını yapan oruçlunun asıl mükâfatı ise ahirettedir. Hz. Peygamber "... Müminin iki sevinci vardır: Birisi iftar vaktinde orucunu açtığı andaki sevinci, diğeri Rabbine kavuştuğu zaman orucunun (mükâfatından kaynaklanan) sevincidir." ¹⁴ buyurarak oruç tutan kimselere bu müjdeyi vermektedir.

İftar vakti, Müslümanlar için sevinç ve paylaşma vaktidir. Akrabalarla, komşularla, muhtaçlarla birlikte oturulan iftar sofraları Yüce Allah'a kulluk eden Müslümanları birbirine kenetler. Hz. Peygamber, Müslümanları iftar yemeklerini paylaşmaya teşvik ederek; "Her kim bir oruçluya iftar yemeği yedirse, kendisine onun sevabı kadar sevap verilir; oruçlunun ecrinden de hiçbir şey eksiltilmez." ¹⁵ buyurmuştur. Hz. Muhammed (s.a.v.), iftar vakitleri orucunu açmadan önce iftar duası eder ve verdiği nimetler için Allah'a (c.c.) şükrederdi. Müslümanlar da oruçlarını iftar dualarıyla açarlar.

OKUYALIM

Ramazan Manisi

Cebimin ağız dardır.
İçinde şeker vardır.
Sabreyle aman gönül,
İftara neler vardır.

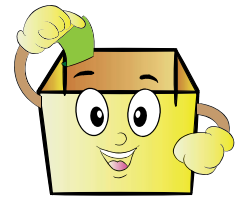
İFTAR DUASI

"Bismillâhirrahmânirrahîm
Allâhümme leke sumtû ve bike âmentü ve aleyke tevekkeltü ve alâ rızgıke eftartü."

Anlamı

"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla
Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim.
Senin rızkın ile orucumu açtım."

BİLGİ KUTUSU

13 Müslim, Sıyâm, 164.

14 Müslim, Sıyâm, 163.

15 Tirmizî, Savm, 82.

OKUYALIM

RAMAZAN

*Kur'an ayı Ramazan
Rahmet ayı Ramazan
Sabrın adı Ramazan
Şükrün adı Ramazan*

*Aç kalarak susuz kalarak
Gece secdeye vararak
Zengin yoksul demeden
Rahmetini umarak*

*Ramazan, Ramazan
Ezberi bozan
Sabrı öğreten
Reyyan'ı* yazan*

*Şeytanları durduran
Zincirlere vurduran
Sabrın adı Ramazan
Şükrün adı Ramazan*

*Ramazan, Ramazan ezberi bozan
Sabrı öğreten, Reyyan'ı yazan*

Ömer Karaoğlu

(Ömer Karaoğlu'nun arşivinden alınmıştır.)

** Reyyan, cennet kapılarından birinin adıdır.*

Hz. Peygamber "Cennette Reyyân denilen bir kapı vardır. Oradan sadece oruçlular girer. Oruçlular girdiler mi artık kapanır, kimse oradan giremez." buyurmuştur.

(Tirmizî, Savm, 55.)

Ramazan ayında gündüzleri oruç ve diğer ibadetlerle geçiren Müslümanlar, yatsı vakti camilere koşarak yatsı namazından sonra yirmi rekâtlık teravih namazını kılarlar. Bu namaz ikişer rekâta ya da dört rekâta selam verilerek kılınır. Teravih namazı kılınırken aralarda cemaatle salavatlar getirilir. Güzel sesli müezzinler ilahiler okurlar. Böylece teravih namazı için bir araya gelen Müslümanlar Ramazan'ın coşkusuyla yaşarlar. Çocuklar da büyükleriyle beraber camilere giderek bu güzel ortamı neşeyle paylaşırlar.

Ramazan'a özgü ibadetlerden biri de fitir sadakasıdır. Ülkemizde buna daha çok fitre denmektedir. Hz. Peygamber dinen zengin sayılan Müslümanlardan kendileri ve bakmakla yükümlü oldukları kimseler için fitre vermelerini istemiştir. Verilecek fitre miktarı, veren kişinin bir günlük yemek masrafı kadardır. Fitre verirken akrabalardan, yakın komşulardan ve ihtiyaç sahiplerinden başlamak gerekir. Fitre miktarının alt sınırı her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açıklanır. Fitre Allah'ın (c.c.) verdiği nimetlerin şükrü ve Ramazan ayında oruçluyken istemeden yaptığımız kusurlu davranışlarımızın özrüdür. Fitrenin bayram namazı vaktine kadar verilmesi uygun görülmüştür. Böylelikle fitre sayesinde ihtiyaç sahipleri de bayram coşkusuyla ortak olurlar.

3. Kültürümüzde Ramazan ve Oruç

Ramazan geldiğinde çevrenizde ne gibi değişiklikler gözlemlersiniz?

Kültürümüzde Ramazan bayram coşkusuyla yaşanan bir aydır.

Müslümanlar tarih boyunca Ramazan ayına çok önem vermişlerdir. Bu ayı en güzel şekilde değerlendirmeye çalışmışlardır. Toplumumuzda da bu mübarek aya büyük önem verilir. Kültürümüzde Ramazan ve oruçla ilgili pek çok güzel gelenek vardır.

Ramazan kendini daha yaklaşıırken hissettirir. Bu ay yaklaşıncı evlerde Ramazan hazırlıkları başlar. Bu mübarek ayda mukabele okuyacak kimseler planlamalarını yaparlar. İftar ve sahur sofraları için alışverişler yapılır. Ev hanımları bu aya özgü yiyecekleri elbirliği ile hazırlar. Bu ayda daha rahat oruç tutabilmek için günlük hayatın akışında bazı değişiklikler yapılır.

BİL BAKALIM

*Tutarsan kaçmaz,
Açarsan durmaz.*

2. Ünite

Ülkemizde Ramazan bir yıl boyunca beklenen bir dost gibi karşılanır. Onun gelişinden duyulan mutluluk her yerde hissedilir. Ramazan, iki minare arasına asılan “Hoş geldin on bir ayın sultanı”, “Hoş geldin Ramazan” gibi ışıklı yazılarla bir misafir gibi karşılanır. Bu ışıklı yazılara mahya adı verilir. Mahyalar, Müslümanlara Ramazan’ın gündüzünün de gecesinin de değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır. İlk Ramazan davuluyla sahura kalkmak çok farklı bir duygudur. On bir ay boyunca alışılan düzenin değişmesi ve gecenin bir yarısı ailenin sahur sofrasında toplanması sadece Ramazan’a özgü bir ayrıcalıktır.

Mahyalar Ramazan gecelerinde camileri süsler.

Ramazan’ın başlamasıyla birlikte Müslümanlar bir araya gelip mukabeleyle Kur’an okurlar. Mukabele, Kur’an’ı iyi okuyan kimselerin cemaate dönük olarak Kur’an okuması, cemaatin de okunan ayetleri Mushaftan takip etmesine denir. Mukabele günün her vaktinde olabilir. Hz. Peygamber de her yıl Ramazan ayında Cebrail’le (a.s.) mukabele yapardı. Müslümanlar, Hz. Peygamberle başlayan bu güzel uygulamayı o günden bugüne kadar devam ettirmektedirler. Müminler Ramazan’ı sahurlarla, iftarlarla, sadaka, teravih ve mukabelelerle değerlendirirler. Oruç ayı Ramazan bu güzellikleriyle hem bizim manevi hayatımıza hem de toplumumuza farklı bir coşku katar.

BİL BAKALIM

*Minarelere taktılar
Bir güzelce çaktılar
Gündüzleri söndü de
Geceleri yaktılar*

Ramazan'ın coşkulu ve farklı manevi havası çocukları kendisine çeker. Onlar da oruç tutmak isterler. Oysa yaşları çok küçük olduğu için henüz oruç tutmak onlara farz değildir. Ama çocuklar büyüdüklerini göstermek için oruç tutmaya hevesli olurlar. Çocuklar Ramazan'ın coşkusundan mahrum kalmalarını diye geleneğimizde "tekne orucu" denilen bir alıştırmaya orucu tutarlar. Sahura kalkan küçükler öğle vakti yemeklerini yedikten sonra iftara kadar oruçlarına kaldıkları yerden devam ederler. Böylece küçükler hem oruç ibadetiyle tanışmış hem de Ramazan iklimine katılmış olurlar.

Çocukların hayatında iz bırakan önemli hatıralardan biri de tutulan ilk oruçtur. Bütün zorluklarına rağmen ilk orucunu tutan çocuk haklı olarak kendini bir kahraman gibi hisseder. Çünkü o, tuttuğu bu ilk oruçla açlık ve susuzluğa sabretmiş, yetişkinliğe doğru bir adım daha atmıştır. Toplumumuzda çocuklara orucu sevdirmek için uygulanan geleneklerden biri de bu ilk orucunu tutan çocuğu harçlık vererek sevindirmektir. Bu gelenek sayesinde büyükler de o ilk orucun sevabına ortak olmak isterler.

Toplumumuzda bugün olduğu gibi geçmişte de Ramazan ayına özgü birçok gelenek vardı. Osmanlı döneminde iftar sofralarına çok önem verilirdi. Gelen misafirler Allah'ın (c.c.) lütfu olarak görülür ve onları ağırlamak için canla başla hizmet edilirdi. Geçmişte iftar sofrası misafirlerine verilen değeri göstermek üzere diş kirası adıyla bir hediye verilirdi. Diş kirasıyla misafirlere "Siz bizim sevap kazanmamıza vesile oldunuz. Dişlerinizi yordunuz. Biz de size teşekkür olarak diş kirası vermek istiyoruz." demiş olurlardı. Bu gelenek kültürümüzde misafire ve Ramazana verilen değer en güzel örneklerinden biridir.

Diş kirası geleneği Ramazan'a ve misafire verilen değer bir göstergesidir.

Ramazan toplumumuzda bir iyilik fırsatı olarak görülür. Bu ayda yapılan iyiliklerin sevabının kat kat verileceğini bilen Müslümanlar kendi durumlarına göre yardımlarda bulunurlar. Kimileri Ramazan kolileri hazırlayıp ihtiyaç sahiplerine dağıtırken kimileri de zekât ve sadakalarını kardeşlerine ulaştırmaya çalışırlar. Bunları yapamayanlar da boş durmaz, yapabildikleri hayır işlerine koşarlar. Çünkü Ramazan paylaşma ve yardımlaşma ayıdır. Ramazan paylaşınca; iftar, sahur ve namaz vakitleri omuz omuza olunca bir başka güzel olur.

Toplumumuzda peygamber sevgisi çok güçlüdür. İnsanlar Hz. Muhammed'e (s.a.v.) duydukları derin saygı ve sevgi nedeniyle çocuklarına Mehmet, Ahmet, Mahmut isimlerini verirler. Dinini, vatanını korusun diye kınalayıp gönderdikleri askerlerine bu yüzden Mehmetçik derler. Bu sevgi nedeniyle Hz. Muhammed'den (s.a.v.) kalan hatıralara hürmet gösterirler. Bu sevgi ve hürmetin bir yansıması olarak Ramazan aylarında Müslümanlar İstanbul Fatih'te bulunan Hırka-i Şerif Camii'ne giderler. Bu camide Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hırkası bulunmaktadır. Böylece Medine'ye gidemeyen Müslümanlar Hırka-i Şerifi ziyaret ederek teselli bulurlar. Bu gelenek Osmanlı döneminden bugüne kadar devam etmektedir.

Toplumumuzda; İstanbul, Fatih'de Hırka-i Şerif Camii'nde bulunan Hırka-i Şerif ziyaretine büyük önem verilir.

DÜŞÜNELİM

Osmanlı'da Bir Ramazan Geleneği

Esnaftan veresiye alışveriş yapanların borçlarının yazıldığı deftere veresiye defteri denir.

Osmanlı döneminde Ramazan günlerinde pek çok zengin, hiç tanımadığı semtlerde bakkal, manav dükkânlarına gider, esnaftan veresiye defterlerini çıkarmalarını isterlerdi. Defterin sayfalarının rastgele bir bölümünün borçlarını hesaplattırdıktan sonra o sayfaları yırtar ve o kimselerin borçlarını öderlerdi. Dükkân sahibine "Bu borçları silin! Allah kabul etsin!" diyerek, kendilerini tanıtmadan oradan ayrılırlardı.

Bu şekilde borcu ödenen kişi, borcunu ödeyenin kim olduğunu bilmez; borcu sildiren kişi de kimi borçtan kurtardığını bilmezdi.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

Yukarıda anlatılanlardan hareketle "borç sildirme" geleneğinin niçin ortaya çıktığını düşünelim.

OKUYALIM

Oruçluysen Kaç Hamsi Yersin?

Dursun, Temel'e sormuş:

-Oruçlu oruçlu kaç hamsi yiyebilirsin Temel?

-100 tane yiyebilirim.

-Hadi oradan yesen yesen bir tane yiyebilirsin. Gerisini oruçsuz yemiş olursun" demiş.

Bu espri Temel'in çok hoşuna gitmiş.

Bir gün yolda giderken Cemal'i görmüş ve hemen sormuş:

-Uşağım oruçlu oruçlu kaç hamsi yiyebilirsin?

Cemal:

-50 tane, demiş.

- Ha uşağım 100 tane deseydin sana müthiş bir espri yapacaktım!

Ramazan'ın sonuna doğru Müslümanlar bir yandan Ramazan'ın gidişine üzüldükçe diğer yandan Ramazan Bayramı'nın gelişine sevinirler. Müslümanlar için bayram, tutulan oruçların hem şükürü hem ödülüdür. Bayrama yaklaştıkça toplumumuzu bir bayram coşkusu sarar. Bayrama hazırlık için tertemiz bayramlık kıyafetler hazırlanır, misafirleri ağırlamak için yemekler, tatlılar yapılır. Yaşlılar bayramda gelecek çocuklarını ve torunlarını kucaklayacak olmanın heyecanını yaşarlar. Çocuklar bayram harçlıklarıyla ilgili planlar yaparlar. Ramazan Müslümanlara daha pek çok güzel duyguyu yaşatır. Bu nedenle Müslümanlar sanki dostlarından ayrılıyormuş gibi Ramazan'a veda eder, seneye de bu mübarek aya kavuşabilmek için Allah'a (c.c.) dua ederler.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Davud (a.s.)

Sizce ülkemizde bazı insanlar niçin çocuklarına Davud ismini koyarlar?

Hz. Davud (a.s.) hakkında en doğru bilgileri bize Kur'an-ı Kerim aktarmaktadır.

Yüce Allah tarih boyunca her topluma peygamber göndermiştir. Kur'an-ı Kerim'de **"Andolsun ki biz her ümmete, 'Allah'a kulluk edin, sahte tanrılardan uzak durun' diyen bir elçi gönderdik..."**¹⁶ ayetiyle bu gerçek vurgulanmıştır. Allah (c.c.) tarafından gönderilen tüm peygamberlere inanmak imanın şartlarından biridir. Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerle ilgili pek çok ayet vardır. Hz. Davud (a.s.) da Allah'ın (c.c.) dinini yayma mücadelesiyle bize tanıtılan peygamberlerdendir.

Hz. Davud (a.s.) İsrailoğullarına gönderilen bir peygamberdir. Hz. Süleyman'ın (a.s.) babasıdır. Kitap verilen dört peygamberden biridir. Kendisine Zebur verilmiştir. Zebur, Tevrat'tan sonra indirilen ilahi bir kitaptır.

Hz. Musa'nın (a.s.) vefatından sonra İsrailoğulları yurtlarından çıkarılmış, ailelerinden uzaklaştırılmışlardı. Hz. Davud (a.s.) o dönemde henüz çok gençti ve peygamber olmamıştı. İsrailoğullarına bu yaşadıkları çok zor geliyordu. Kendilerine gönderilen peygambere gittiler. Allah'ın (c.c.) kendilerine hükümdarlık edecek birini göndermesini istediler. Bu hükümdarın liderliğinde savaşıp yaşadıkları zor durumdan kurtulma arzularını ona iletiler. Peygamberleri onlara, **"... Ya üzerinize savaş farz kılındığı halde, savaşmayacak olursanız?" demişti. Onlar, 'Yurdu-muzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz halde Allah yolunda niye savaşmayalım?' ..."**¹⁷ diyerek savaşacaklarına söz verdiler.

¹⁶ Nahl suresi, 36. ayet.

¹⁷ Bakara suresi, 246. ayet.

Allah (c.c.) onlar için Tâlût'u hükümdar olarak seçti. Ama onlar itiraz ettiler ve **"...‘O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lââyıgız. Ona zenginlik de verilmemiştir.’ dediler. Peygamberleri şöyle dedi: ‘Şüphesiz Allah onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı. Allah mülkünü dilediğine verir. Allah lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir.’"**¹⁸ Peygamberlerinin bu cevabı üzerine istemeye istemeye Tâlût'u hükümdar olarak kabul etiler. Savaş için yola çıkan ordunun içinde Hz. Davud da (a.s.) vardı.

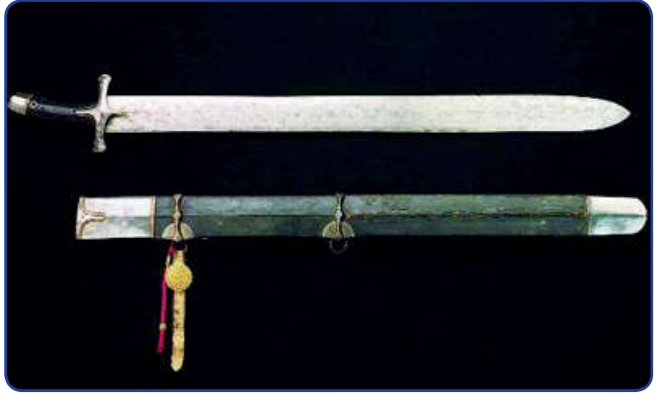
"Tâlût askerleriyle birlikte ayrılıp sefere çıkınca, ‘Allah muhakkak sizi bir nehrele imtihan edecek; kim ondan içerse benden değildir, -eliyle bir avuç alan müstesna- ondan tatmayan da bendendir’..."¹⁹ diyerek onları uyardı. Ancak **"...İçlerinden pek azı müstesnâ hepsi ırmaktan içtiler."**²⁰

Hz. Davud (a.s.) su içmeyenler arasındaydı. Daha sonra bu ilk sınavı geçenlerden bir kısmı Câlût'un ordusunu görünce, **"... ‘bu gün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz yoktur.’"**²¹ diyerek savaştan korktular. İçlerinde Hz. Davud'un da (a.s.) bulunduğu müminler ise, **"Nice az kişiler vardır ki, sayıca kendilerinden çok olan topluluklara Allah'ın izniyle galip gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir."**²² diyerek Tâlût'a destek oldular.

Savaşın sonunda **"...Allah'ın izniyle onları yendiler. Davud Câlût'u öldürdü..."**²³ Bu galibiyetten bir müddet sonra Allah **"...Ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi, dilediği ilimlerden ona öğretti..."**²⁴ ve **"...Davud'a da Zebûr'u verdik."**²⁵ ayetlerinde ifade edildiği gibi Hz. Davud (a.s.) hem peygamber hem de hükümdar oldu.

Allah (c.c.) Hz. Davud'a (a.s.) derin bir anlayış, ilim ve hikmet vermişti. Ayrıca onu yeryüzünde halife kılmişti. Hz. Davud (a.s.) kendisine verilen bu nimetleri daima Allah'ın rızası doğrultusunda kullandı. Hüküm verirken adaletten ayrılmadı. Çünkü Allah (c.c.) onu **"Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde**

18 Bakara suresi, 247. ayet.
19 Bakara suresi, 249. ayet.
20 Bakara suresi, 249. ayet.
21 Bakara suresi, 249. ayet.
22 Bakara suresi, 249. ayet.
23 Bakara suresi, 251. ayet.
24 Bakara suresi, 251. ayet.
25 İsrâ suresi, 55. ayet.

Topkapı Sarayı, kutsal emanetler bölümünde Hz. Davud'a (a.s.) ait olduğu söylenen bir kılıç sergilenmektedir.

Hız. Davud (a.s.) zırh yaparak geçimini sağladı.

insanlar arasında hak ve adâletle hükmet. Heva ve hevesse uyma, yoksa bu, seni Allah yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.”²⁶ diyerek uarmıştı. Müslümanların da kendilerine emanet verilen imkânları Hz. Davud'u (a.s.) örnek alarak asla kötüye kullanmamaları gerekir.

Hız. Davud (a.s.) kendi el emeğiyle geçimini sağladı. Yüce Allah, Hz. Davud'a (a.s.) zırh yapmayı öğretmişti. Bu zırhları satarak geçinirdi. O yaptığı sağlam ve dayanıklı zırhlar sayesinde İsrailoğullarına da savaşta avantaj sağlamış oluyordu.²⁷ Müslümanlar onun kendi el emeğiyle geçinmesinden ve üreterek içinde yaşadığı topluma katkı sunmasından dersler çıkarmalıdır.

Hız. Davud (a.s.) ibadete çok düşküdü. Güzel sesiyle sabah akşam Yüce Allah'ı zikrederdi.²⁸ Bugün dilimizde “dâvûdî ses” deyimi bize ondan kalan bir hatıradır. Hz. Peygamber de “Allah'ın en çok hoşnut olduğu oruç, Davud'un orucudur. O, yılın yarısını oruçlu geçirirdi. Yüce Allah'ın en çok hoşnut olduğu namaz da Davud'un namazıdır. O, gecenin yarısını uyku ile geçirir, sonra kalkıp namaz kılar, sonra gecenin kalanında yine uyurdu.”²⁹ buyurarak onun ibadete düşkünlüğünü vurgulamıştır.

Hız. Davud'un (a.s.) ettiği güzel dualardan birini Hz. Peygamber “Davud'un dualarından biri de şuydu: ‘Allah'ım! Senden senin sevgini, seni sevenin sevgisini ve beni senin sevgine ulaştıran ameli isterim. Allah'ım! Senin sevgini, bana kendimden, ailemden ve serin sudan daha sevimli kıl.’”³⁰ buyurarak haber vermektedir.

26 Sâd suresi, 26. ayet.

27 bk. Enbiyâ suresi, 80 .ayet.

28 Sâd suresi, 17-19. ayetler; bk. Müslim, Müsâfirîn, 236.

29 Müslim , Sıyâm, 190.

30 Tirmizî, Deavât, 72.

LİSTELEYELİM

“Allah'ım! Senden senin sevgini, seni sevenin sevgisini ve beni senin sevgine ulaştıran ameli isterim.

Allah'ım! Senin sevgini, bana kendimden, ailemden ve serin sudan daha sevimli kıl.” (Tirmizî, Deavât, 72.)

Hız. Davud'un (a.s.) bu duasında Yüce Allah'tan istediklerini listeleyiniz.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

5. Bir Dua Tanıyorum: Rabbena Duaları ve Anlamı

Ne zaman dua ederiz?

İki duanın da "Rabbena" kelimesiyle başlaması nedeniyle bu dualara "Rabbena duaları" denmektedir. Bu duaların ilki, Bakara suresi 201. ayette, ikincisi ise İbrahim suresi 41. ayette geçmektedir. Rabbena duaları namazlarda son oturuşta okunur. Ancak bu iki dua her zaman okunabilir.

Rab, yaratan, besleyip büyüten, yarattıklarıyla ilgili kurallar koyan ve onları terbiye eden demektir.³¹ Rab isminin bir gereği olarak Allah (c.c.), kendisine inananları daha iyi insanlar olmaları için bazı ibadetlerle eğitir. Allah'ın (c.c.) Müslümanları eğitmesi onun merhametinin bir sonucudur. Dua ederken Yüce Allah'a sığındığı için "Ya Rabbi!" ya da "Ey Rabbimiz!" diyerek dua edilir.

Hz. Peygamber "Dua ibadetin özüdür."³² buyurarak duanın çok önemli bir ibadet olduğunu Müslümanlara haber vermektedir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de nasıl dua edilmesi gerektiğini bildirmiş, Hz. Peygamber de uygulayarak dua adabını öğretmiştir. Rabbena dualarında Yüce Allah, Müslümanlara hem dua öğretmekte hem de dua ederken dikkat edilmesi gereken bazı konulara dikkat çekmektedir. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah, sadece dünya için dua edenlerin ahirette pişman olacaklarını "... **'Ey Rabbimiz! Bize dünyada ver.' derler. Böyle kimselerin ahiretten hiç nasibi yoktur.**"³³ ayetiyle haber vermektedir. Müslümanlara hem dünya hem de ahiret için dua etmeleri gerektiği Rabbena duasıyla öğretilmektedir. Rabbenağfirli duası ise Müslümanlara, dua ederken bencil olmamak gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle Müslümanlar kendileriyle beraber ana babalarına ve mümin kardeşlerine de dualarında yer vermelidir. Bir Müslümanın duasında ana babasına ve mümin kardeşlerine yer vermesi o kimselere hediye vermesi gibidir. Bu nedenle Müslümanlar dualarında Allah'tan (c.c.) dünya ve ahiret mutluluğu isterler. Dualarında anne babalarını ve diğer müminleri de unutmazlar.

Dua, kulu Allah'a (c.c.) yaklaştırır.

31 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 392.

32 Tirmizî, Deavât, 1.

33 Bakara suresi, 200. ayet.

RABBENA DUALARI

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .
رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ .
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

Okunuşu

Rabbenâ âtinâ fiddünya haseneten ve fîl âhireti haseneten ve kınâ azâben nâr.

Rabbenağfirlî ve li vâlideyye ve lil müminîne yevme yekûmül hisâb.

Birahmetike yâ erhamerrâhimîn.

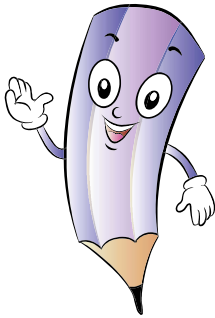
Anlamı

Ey Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver. Bizi, cehennem azabından koru.

Ey Rabbimiz! Ahirette hesabın görüleceği gün beni, annemi, babamı ve tüm müminleri bağışla.

Rahmet et, ey merhametlilerin en merhametlisi.

YAZALIM

Rabbena duasının anlamını okuyup siz de kendi cümlelerinizle bir dua metni yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Müslümanlar için Ramazan ayı niçin önemlidir? Açıklayınız.

.....
.....
.....

2. Oruç nedir, nasıl tutulur? Anlatınız.

.....
.....
.....

3. Sahur, imsak, iftar, teravih, fitre kavramlarını açıklayınız.

.....
.....
.....

4. Kültürümüzde Ramazan ve oruçla ilgili geleneklere üç örnek veriniz.

.....
.....
.....

5. Oruç tutarken davranışlarımızda nelere dikkat etmeliyiz? Açıklayınız.

.....
.....
.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi Ramazan ayında yapılmaz?

- A) Minarelerin arasına mahya asmak B) Fitre vermek
C) Hacca gitmek D) Teravih namazı kılmak

2. Ünite

2. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Farz, kesinlikle yapılması gereken şeylerdir.
- B) Vacip, kesinlikle yapılmaması gereken şeylerdir.
- C) Sünnet, farz ve vacip dışında Hz. Peygamber'in yaptığı ibadetlerdir.
- D) Müstehab yapılması güzel olan davranışlardır.

3. Allah'ım! Senin rızan için, sana inandım, Senin rızkın ile orucumu açtım."

Yukarıda iftar duasının anlamı verilmiştir. Boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Namaz kıldım- oruç tuttum
- B) Oruç tuttum- sana güvendim
- C) Niyet ettim- namaz kıldım
- D) Dua ettim- sana güvendim

4. Aşağıdakilerden hangisi Kadir gecesiyle ilgili olarak söylenemez?

- A) Kur'an-ı Kerim Kadir gecesi indirilmiştir.
- B) Hz. Muhammed (s.a.v.) Kadir gecesi doğmuştur.
- C) Müslümanlar Kadir gecesine çok önem verirler.
- D) Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

5. Aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

- A) Oruç tutulurken gün boyunca yenmez içilmez.
- B) Oruç, nimetlerin kıymetini öğretir.
- C) Oruç sadece Ramazan ayında tutulur.
- D) Oruç imsaktan akşam namazı vaktine kadar tutulur.

RAMAZAN VE ORUÇ

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanlarla doldurunuz.

(oruca, zırh, farz, Muharrem, diş kirası)

1. Ramazan orucunu tutmak akıllı ve ergenlik çağına girmiş Müslümanlara dır.
2. İftara gelen misafirler ayrılırken onlara takdim edilen hediyelere denir.
3. Tekne orucu küçük çocukları alıştırmak için uygulanan bir gelenektir.
4. Hz. Davud (a.s.) kendi el emeği ile geçimini sağladı. O yaparak geçinirdi.
5. Aşure günü kültürümüzde önemli bir yer tutar. Aşure günü ayı içindedir.

D. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. () Kadir gecesi Ramazan ayının son on günü içindedir.
2. () Kur'an-ı Kerim Muharrem ayında indirilmeye başlamıştır.
3. () Sahur vaktinin bittiği ve orucun başladığı zamana "ihram" denir.
4. () Oruç tutmak insana sabırlı olmayı öğretir.
5. () Hz. Davud'a (a.s.) Tevrat verilmiştir.
6. () Dua Ramazan ayına özgü bir ibadettir.
7. () Oruç tutarken iyilik yapmaya çalışmalı, kötülüklerden uzak durmalıyız.
8. () Yüce Allah Hz. Davud'a (a.s.) zırh yapmayı öğretmişti.
9. () Esnaftan veresiye alışveriş yapanların borçlarının yazıldığı deftere kasa defteri denir.
10. () Diş kirası, iftara gelen misafirlere verilen hediyelere denir.

